

Sygn. akt I C 1922/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2020 roku

Sąd Rejonowy w Inowrocławiu I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia Marcin Sroczyński

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Joanna Lewandowska

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2020 roku w Inowrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. S.

przeciwko R. G.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 47.000,00 zł (czterdzieści siedem tysięcy złotych 00/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 7 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty,
2. w pozostałym zakresie powództwo oddala,
3. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 6.510,92 zł (sześć tysięcy pięćset dziesięć złotych 92/100) tytułem zwrotu kosztów procesu,
4. zwrócić powódce ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Inowrocławiu kwotę 541,79 zł (pięćset czterdzieści jeden złotych 79/100) tytułem uiszczonej zaliczki na poczet wydatków w sprawie.

Sędzia Marcin Sroczyński

UZASADNIENIE

W dniu 7 czerwca 2019 roku powódka M. S. wniosła pozew o zapłatę kwoty 60.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 grudnia 2018 roku do dnia zapłaty przeciwko R. G. z tytułu zachowku. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż spadkodawca T. K. zamieszkały ostatnio w I. zmarł 30 lipca 2011 roku. Spadkodawca pozostawił testament w którym jako jedynego spadkobiercę powołał pozwanego R. G.. Sąd Rejonowy w Inowrocławiu postanowieniem z dnia 10 września 2018 roku w sprawie I Ns 1591/15 stwierdził nabycie całego spadku z testamentu na rzecz R. G.. Powódka jest córką zmarłego spadkodawcy i gdyby doszło do dziedziczenia ustawowego, otrzymałaby całość spadku. W skład masy spadkowej po T. K. wchodzi lokal mieszkalny (...) położony w I. przy ul. (...) objęty księgą wieczystą o numerze (...) o wartości 120.000,00 zł. W skład spadku nie wchodzi inne przedmioty. Wartość spadku wynosi 120.000,00 zł. Zachówek od tej kwoty zgodnie z treścią art.991 k.c. wynosi połowę całości spadku, który przypadłby powódce, gdyby doszło do dziedziczenia ustawowego co stanowi kwotę 60.000,00 zł. Pozwany odmówił zasadności prawa do zachowku, wobec czego nie było zasadne podjęcie innych czynności celem polubownego załatwienia sporu.

Pozwany R. G. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa. W uzasadnieniu swego stanowiska wskazał, iż powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem powódce nie przysługuje roszczenie o zapłatę zachowku.

Zgodnie z art. 1008 k.c. spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnych, małżonka i rodziców zachowku (wydziedziczenie) jeżeli uprawniony do zachowku:

- wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego,
- dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci,
- uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Zmarły w dniu 30 lipca 2011 roku spadkodawca T. K. pozostawił testament, w którym to jako jedyne spadkobiercę powołał pozwanego R. G.. Na skutek postępowania w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku przed Sądem Rejonowym w Inowrocławiu sygn. akt I Ns 1591/15 Sąd stwierdził, że pozwany nabył na podstawie testamentu spadek w całości. W sporządzonym przez spadkodawcę testamencie poza zapisem dotyczącym rozporządzenia na wypadek śmierci, spadkodawca dokonał wydziedziczenia pozostałych spadkobierców uprawnionych do dziedziczenia. Wolą spadkodawcy która została urzeczywistniona jednoznacznie było, aby to pozwany nabył w całości spadek po zmarłym, a reszta ewentualnych spadkobierców została wydziedziczona i pozbawiona prawa do zachowku. Powyższa wola w szczególności odnosiła się do powódki, albowiem z uwagi na jej zachowanie wobec zmarłego ojca, jego wolą było, aby córka została wydziedziczona. Zdaniem pozwanego powódka została skutecznie wydziedziczona przez T. K. tym samym jej powództwo winno zostać oddalone. Zachowanie powódki jednoznacznie wskazuje na przyczynę jej wydziedziczenia zawartą w art. 1008 pkt.3 k.c., a mianowicie z uwagi ma uporczywe niedopełnienie względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych. Powódka od 1975 roku, a więc od kiedy ukończyła 20 lat zaprzestała wszelkich kontaktów ze zmarłym ojcem. Powódka nigdy nie interesowała się stanem zdrowia ojca, jego problemami życiowymi, nie wspierała go, a w konsekwencji nie szanowała i nie pomagała ani w codziennym funkcjonowaniu, ani przede wszystkim w chorobie. Powódka nie utrzymywała z ojcem kontaktów zarówno bezpośrednich jak i pośrednich. Zachowanie powódki wypełniło przesłankę kodeksową wydziedziczenia, polegającą na uporczywym niedopełnieniu względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych, co w konsekwencji czyni wydziedziczenie skutecznym, a zatem roszczenie powódki o zapłatę zachowku pozostaje bezzasadne. Pozwany wskazał, iż roszczenie pozostaje poza ochroną prawa i nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż zgodnie z treścią art. 5 k.c. nie można czynić ze swojego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno –gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Postępowanie powódki w sposób daleko rażący naruszało zasady współżycia społecznego. Niewątpliwie bowiem nieutrzymywanie przez powódkę kontaktu z ojcem, nieinteresowanie się jego losem, niewspieranie w potrzebie i chorobie przez znaczną część życia, co w konsekwencji spowodowało zerwanie wszelkich więzi rodzinnych i emocjonalnych, pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Nadto pozwany podniósł, iż od 2004 roku sprawował wyłączną opiekę nad zmarłym spadkobiercą. To do pozwanego należało dbanie o zmarłego T. K., piecza nad jego codziennymi czynnościami oraz opieka w chorobie. Co więcej pozwany pomagał zmarłemu we wszystkich sprawach, które co do zasady winny spoczywać w obowiązkach rodziny tj. powódki. Ponadto pozwany pomagał zmarłemu również w sposób finansowy, albowiem pokrył część kosztów związanych z zatrudnieniem opiekunki z MOPS tj. kwotę 6.399,09 zł. Co więcej zapłacił za zmarłego zaległy czynsz za nieruchomości położoną przy ul. (...) w I. na łączną kwotę około 16.000,00 zł. Jednocześnie do 2018 roku pozwany płacił zobowiązania podatkowe za zmarłego oraz ponosił koszty opłat związanych z utrzymaniem nieruchomości, w szczególności za energię elektryczną. Pozwany również zakwestionował wartość nieruchomości położonej przy ul. (...) w I. wskazaną przez powódkę i wskazał, iż wartość przedmiotowej nieruchomości wynosi 76.000,00 zł

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

W dniu 30 lipca 2011 roku zmarł T. K.. Spadek po T. K. na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 10 marca 2004 roku nabył R. G. w całości. W dacie śmierci T. K. był wdowcem i posiadał córkę M. S..

Dowód: prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Inowrocławiu

z dnia 10 września 2018 roku wydane w sprawie o sygn. akt I Ns 1591/15 k. 4

odpis skrócony aktu małżeństwa M. S. k. 71 akt I Ns 1591/15

Pismem z dnia 19 listopada 2018 roku powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 70.000,00 zł z tytułu zachowku. Pismem z dnia 6 grudnia 2018 roku pozwany odmówił zapłaty przedmiotowej kwoty wskazując, iż żądanie zachowku jest bezzasadne co do zasady jak i wysokości.

Dowód: pismo powódki z dnia 19 listopada 2018 roku k. 5, pismo pozwanego

z dnia 6 grudnia 2018 roku k.6

W skład spadku po T. K. wchodziło mieszkanie położone w I. ul. (...) o wartości 94.000,00 zł.

Dowód: operat szacunkowy z dnia 29 czerwca 2020 roku k. 134-151

Sąd zważył co następuje

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przedłożone dokumenty i opinię biegłego sądowego z zakresu szacowania wartości nieruchomości M. P.. W niniejszej sprawie powódka M. S. wniosła o zasądzenie od pozwanego R. G. kwoty 60.000,00 zł z tytułu zachowku na podstawie art. 991 k.c. Pozwany kwestionował roszczenie pozwu wskazując na fakt wydziedziczenia powódki przez jej ojca T. K. w testamencie z dnia 10 marca 2004 roku jak również naruszenie art. 5 k.c. poprzez nieutrzymywanie kontaktów z ojcem. Nadto kwestionował wartość lokalu położonego w I. przy ul. (...). W zakresie wydziedziczenia powódki przez jej ojca to w testamencie T. K. znajduje się zapis: „Poza tym oświadczam że wydziedziczam wszystkich pozostałych spadkobierców” k.10-11 akt o sygn. akt I Ns 1591/15. Jak wskazuje się w doktrynie użyte sformułowania nie mogą nasuwać wątpliwości co do woli pozbawienia uprawnionego jego zachowku. Musi także zostać wskazana przyczyna wydziedziczenia w taki sposób, aby przynajmniej w drodze wykładni można było ustalić, która z przyczyn wymienionych w art. 1008 wystąpiła w konkretnym przypadku (tak Komentarz do kodeksu cywilnego księga czwarta spadki pod redakcją Elżbiety Skowrońskiej- Bocian Warszawa 2006 str. 181). Również w judykaturze prezentowane jest stanowisko, że wydziedziczenie powinno być skonkretyzowane podmiotowo, a więc obejmować wskazanie konkretnej osoby, co do której tożsamości nie ma żadnych wątpliwości (co oczywiście nie oznacza, że ma być to wskazanie imienia i nazwiska). Chodzi przy tym nie tylko o to, że wskazana osoba, która mogłaby być identyfikowana w świetle treści oświadczenia o wydziedziczeniu, ma istnieć rzeczywiście, ale też o to, że ma istnieć w świadomości spadkodawcy w chwili sporządzania przez niego testamentu (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wydany w sprawie o sygn. akt I ACa 579/18 publik. Lex 2668030). Tym samym brak jest podstaw do przyjęcia iż nastąpiło skuteczne wydziedziczenie powódki. Na okoliczność wzajemnych relacji powódki z T. K. w kontekście brzmienia art. 5 k.c. Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe i na powyższą okoliczność przesłuchał zawnioskowanych przez pozwanego świadków G. G. (1) k.101-103, G. G. (2) k. 103-104, M. J. k. 104-105, H. M. k. 105-106 oraz pozwanego w charakterze strony k. 120-122. Z treści zeznań przesłuchanych świadków wynikało, iż fakt że T. K. ma córkę było zaskoczeniem. Świadkowie ci zgodnie wskazywali, iż spadkodawca nigdy nie wspominał, iż ma córkę. Również nie deklarował woli nawiązania z nią kontaktu. Pozwany w trakcie jego przesłuchania wskazał, iż T. K. nigdy nie wspominał o córce, nie żalił się że córka nie utrzymuje z nim kontaktu. R. G. nie potrafi takiego zachowania racjonalnie wytłumaczyć. Natomiast z treści korespondencji przedłożonej przez powódkę jaką kierował do niej ojciec wynikało, iż ich relacje miały charakter formalny i pozbawione były zabarwienia emocjonalnego jakie winny występować w relacjach rodzic –dziecko k.113. Sąd dał wiarę zeznania przesłuchanych świadków, albowiem prezentowali oni swoją wiedzę w zakresie toczącego się postępowania. Z uwagi na powyższe ustalenia brak jest podstaw do uznania, iż zachowanie powódki rażąco naruszało zasady współżycia społecznego. Odnosząc się do stanowisk stron w przedmiocie wartości lokalu mieszkalnego stanowiącego podstawę obliczenia wartości zachowku to w zakresie jej ustalenia Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania wartości nieruchomości. Wartość tego lokalu na dzień otwarcia spadku została określona na kwotę 94.000,00 zł, co wynika z treści opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania wartości nieruchomości M. P. k.131-154. Opinia ta nie była kwestionowana

przez strony. W ocenie Sądu opinia jako jasna i logiczna zasługiwała na uwzględnienie. W myśl art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (art. 991 § 2 k.c.). W stanie faktycznym sprawy gdyby nie było testamentu to powódka jako jedyna spadkobierczyni ustawowa dziedziczyła by w całości spadek po T. K.. Z uwagi na powyższe regulacje wartość od której winien być liczony zachówek wynosi 94.000,00 zł. Udział ten podlega podziałowi na 1/2. Czyli wartość zachowku powódki wynosi 47.000,00 zł. Odnosząc się do stanowiska pozwanego w zakresie regulowania należności czynszowych związanych z lokalem mieszkalnym przy ul. (...) w I. to pozwany dokonywał tych opłat od sierpnia 2011 roku, a T. K. zmarł 30 lipca 2011 roku. W myśl art. 925 k.c. spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku. Z uwagi na powyższe pozwany opłacał czynsz, uiszczał opłaty za energię elektryczną, należności podatkowe związane z mieszkaniem, jak również ponosił koszty remontu mieszkania które nabył w spadku po T. K. k.17-40, 72-84. Natomiast w zakresie opłat związanych z zatrudnieniem opiekunki z MOPS to opłaty te jak wynika z zestawienia rachunków pokrywała G. G. (2) k.64-71. Tym samym Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 47.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 grudnia 2018 do dnia zapłaty (punkt pierwszy wyroku). W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo (punkt drugi wyroku). Powódka wygrała proces w 78 %, a przegrała w 22%. Koszty procesu powódki obejmowały opłatę sądową od pozwu w kwocie 3.000,00 zł, koszt zastępstwa procesowego powódki w kwocie 5.417,00 zł i koszt opinii biegłego sądowego w kwocie 1.458,21 zł. Natomiast pozwany poniósł koszt zastępstwa procesowego w kwocie 5.417,00 zł. Sąd dokonał wzajemnej kompensaty kosztów i na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zw. z § 2 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 6.510,92 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt trzeci wyroku). Powódka uiściła zaliczkę na poczet opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości w kwocie 2.000,00 zł. Koszt opinii wyniósł 1.458,21 zł. Tym samym na podstawie art. 80 ust.1 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd zwrócił powódce ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Inowrocławiu kwotę 541,79 zł tytułem pobranej zaliczki na poczet wydatków w sprawie (punkt czwarty wyroku).

Sędzia Marcin Sroczyński